

Prijetno iznenadenje.

Burka v jednom dejanji.

Spisal

Viljem Frerking.

Preložil

* * *

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

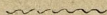

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1886.

O S E B E.

Janko Zagajšček, študent.
Ana, } njegovi sestričini.
Berta, }
Nežika, služkinja.

Prizorišče: Soba z vhodom na sredi. V ospredji na desni in na levi mizi s stoli.

Ana in Berta (sedita spredaj, ena na desni, druga na levi, obe zamišljeni; Berta ima pred seboj papir, v roki pa suče pero).

Berta. Nisi li dobila še nobene misli?

Ana. Ne — Ti?

Berta. Jaz tudi ne morem dalje.

Obe (vzdihneta). Ah! — Kako?

Berta. Zdi se mi, da sem vzdihnila.

Ana. Meni se je tudi zdelo. — —

Berta. To je strašno — toda jaz te pač motim pri premišljevanji?

Ana. To nič ne dé, vsaj mi tako ne pade nič v glavo.

Berta. Moja pesem tudi žalostno napreduje. Začetek je tako lep — čuj ga:

Zdaj z voščilom mojim muza hiti,
K strijcu hajd na Pegazu mi v dir,
Povej mu — —

da glej, sedaj pa ne morem dalje. Človek bi kar obupal!

Ana. In jutri vže je strijčev rojstni dan! Grozno se bova blamirali.

Berta. Ko bi nama le kako primerno darilo za strijca prišlo na misel! Toda je res sila težavno tu kaj primernega izbrati.

Ana. Dajva le še enkrat resno premisliti, nekaj pa vender morava najti.

Berta. Jaz sem zgubila skoro vse upanje. (Obe sedita zamišljeni.)

Nežika (zase). Na no? Sedaj ti sedita gospici še vedno tako. To ti je vže celo dopoldne to zdihovanje in stokanje. Kaj pač zopet imata? Napôsled sta morda le zaljubljeni. — (Na glas.) Tu so novine za vas, gospica Ana, in te note je ravno prinesel za gospico Berto. (Zase.) No niti odgovora ne. (Prav glasno.) Gospica Ana, novine —

Ana. Da, slišim. Le tjele polóži in ne môti naju.

Nežika (zase). Moti? Ni mogoče! Še usta mi napôsled zalepita. (Janko je hitro vstopil, Nežiko objel in poljubil.) Bog nas varuj, na, kaj pa počnete, gospod Zagajšček! Tako zgodaj! (Odide.)

Janko (stopi hitro v ospredje ter zapoje po znanem napevu):

Od davi pa do drevi spet
Sem ven in ven vesel,
In kar ni volje židane,

To vrag naj vse bi vzel —
 Filistrom to se čudno zdi,
 Ki vedno stokajo;
 ·/.Življenje najveselejše
 Je pač študentovsko·/.

Dobro jutro, dobro jutro, sestričini!

Ana (hladno). Dobro jutro.

Berta (ravno tako). Dobro jutro.

Janko. Tako mrzlo? Pač nista dovolj za-
 kurili.

Ana. Sramoval bi se raji, sramoval!

Janko. Zakaj?

Ana. Meniš li, da nisva zapazili, ko si Ne-
 žiko poljubil?

Janko. Nežiko? — Jaz? — To mora biti
 pomota.

Berta. In vrhu tega vpričo naju!

Janko. Ja, kako pa naj? Naj bi li to raji skrivaj
 storil?

Ana. Pojdi, ti si nepoboljšljiv!

Janko. Toda stoj! Da, prav imaš — vpričo
 vaju bi res ne bil smel poljubiti Nežike, nego
 raji takoj — (hitro poljubi branečo se Berto.)

Berta (zbrisuje si ustne). Pej, tebe ni pre-
 našati!

Ana. Médve ne govoriva ni besedice več s
 teboj.

Janko. Ah, bodita pametni, v resnici ja vender ne mislita tako hudo!

Berta. Pa! bodi prepričan!

Ana. Razun tega imava važne zadeve, ki jih treba premisliti. Mamá je na oni strani.

Janko. To se pravi, vedve me meni nič tebi nič gonita ven. Preljubeznjivo! — Kaj pa prav za prav nameravata?

Berta (Ani). Ali naj mu poveva?

Ana. Pa bode zopet delal svoje neslane opombe.

Berta. Vtegnil bi pa morda vender svétovati!

Janko. No, bode li kmalu? Govorita!

Berta. Da, pa samo s tem pogojem, da ne boš delal o tem nikakih neslanih dovtipov.

Ana. In da nama boš dal dober svèt.

Janko. Kájpada, to se ob sebi umeje. No, na dan sè stvarjo!

Berta. Bodisi torej, veš pač, da je jutri strijčev rojstni dan.

Janko. Kterega strijca menita?

Ana. No, strijca Zagajščka vender, tvojega papá.

Janko. Kako? Strela — res je — stari ima jutri visoki svoj rojstni dan. Pa mi še ničesa ne pové o tem! To je pa iznenadenje zame!

Ana. Kaj, da ti nisi še čisto nič mislil na to?

Janko. Ni z jednim pomišljajem ne, otroci. Kdor ima toliko misliti, kot jaz, temu se to kaj lahko primeri. Védve ne verjameta, kaj se meni vse po glavi suče.

Ana. Da, pač zmedeno se ti suče po njej!

Janko. Pa me res veseli, da sta me na to opomnili, sam bi se resnično ne bil spomnil.

Berta. In sedaj nama boš tudi svetoval, kaj ne? Medve že cele dni brez vspeha premišljujeva, s čim da bi strijca na njegov rojstni dan iznenadili?

Janko. Hm! Iznenadili! Tako! — Ja kaj na priliko sta pa nameravali?

Ana. Ko bi médve to vedeli, bi nama ne bilo treba še le tebe vpraševati.

Janko. To je res; dekle ti vender nisi ravno tako neumno!

Ana. Berta je sicer res vže napravila začetek zelo lepe pesmi, sedaj pa tudi ne more dalje.

Janko. Pesem? Glej, to bi bilo lepo! Pokaži!

Berta (skriva papir). Ne, ti bi se mi smijal.

Janko. Ah kaj, jaz sem tako resen kot grobokop. (Jej vzame papir.) Aj, aj! (Čita.)

Zdaj z voščilom mojim muza hiti,
K strijcu hajd na Pegazu mi v dir,
Povej mu — —

Hahaha! Izvrstno! Krasna poezija!

Berta (občutljivo). Mesto da bi se smijal pomagaj mi rajši nadaljevati, če bolje umeješ.

Janko. Nič lažjega nego to! Le poslušaj:

„Zdaj z voščilom mojim muza hiti,
K strijcu hajd na Pegazu mi v dir,
Povej mu, da ni môči s spevom dalje priti,
Ker na plitvem nam je poezije vir.“

Kaj ne, to bi bilo zelo originalno završeno!

Berta. Ti vse smešiš; huda sem náte, ti ne-ugnanec!

Janko. Ne tako grdih priimkov, preljuba sestričina; reci mi vendar „Janko“, ali če ti v visokopoetičneji tvoji navdihnjenosti to ne zadostuje, če hočeš: „ljubi Janko“. —

Ana. Še v jok jo bodeš pripravil, kakor navadno. Da bi ti pač ne bili nič povedali!

Janko. Tako, nič povedali; in potem bi bili revici obédve v mlaki obtičali

Ana. Ti naju tudi ne boš izvlekel iz nje!

Janko. Kaj? Jaz? O, jaz imam ideje, pravim ti, nore ideje, velikanske ideje!

Ana. No, na dan torej ž njimi vže enkrat!

Janko. Poslušajta. (Vstopi se méd-nji.) Kako bi bilo, ko bi —

Berta. Kaj?

Janko. Ne, to ne gre. — Toda stoj!

Ana. No?

Janko. Ne, to tudi ne gre.

Berta (obrne se v stran). Ti naju noriš!

Janko. Bog ne daj! Povej ti, Berta, kaj ti prav za prav poješ, bas ali tenor? Jaz imam čudovito krasen tercet za tri moške glasove.

Ana. Nikar ga vender ne poslušaj.

Janko. Ne, brez šale, kaj pravita pa vedve k temu, ko bi mi trije jutri zvečer napravili mojemu staremu bakljado? To bi bilo velikansko, mi trije, z velikimi bakljami, godci pred nami —

Berta. Molči vže, ti si norec!

Janko. Kaj pa recimo, ko bi sestavili živo podobo, na primer slovesni vhod Karla petega v Amsterdam po sliki Makartovi. — Na to niti odgovora nimata, in to je vender kaj velikanska ideja! Ali kako pa sodita, recimo, kaj bi bilo s podoknico? Moj stari, kakor vesta, je neznansko muzikaličen, in jaz znam na glavnik piskati nebeško lepo; in ko bi védve prevzeli spremljevanje, postavim na triangel in na kotle, to bi bilo krasno. — — Toda, védve, glejte si, puščata me, da moram čisto sam skrbeti za zabavo. Jaz si bodem tu malo da ne z govorjenjem skoraj grlo pohabil, na neslišan način napenjam svojo duhovitost in iznajdljivost, védve pa molčita, nemo molčita, kakor da ne bi bili sicer blebetavi goski. — (Deklici skočita jezni po konci in nádenj.) Par-

don mesdames, grlici hotel sem reči, samo grlici. (Zase.) Ob oči bi bil lahko. —

Ana (se je zopet vsela). Nekaj ti hočem povedati, Janko, dasiravno prav za prav ni besedice več ne zaslužiš: sedaj pojdi in ne moti naju dalje.

Berta. Da, svoj namen si vrhu tega vže davno dosegel: jezil si naju pošteno — sedaj pojdi!

Janko. Tako, to je torej zahvala! Toda osoda plemenitih src je bila od nekda j ta, da jih niso hoteli spoznati in čislati. Jaz, navdan z najpoštenejšimi nameni, da bi vama pomogel, in sedaj — — o, to je ostro, zelo ostro! —

Berta. Prihrani si svoje burke le za drugo priliko; médve ne zahtevava, da bi se zaradi naju trudil in nama še nadalje družboval, gotovo imaš še mnogo družega opraviti.

Janko. Ko bi se mi vedve v obupnem vajinem položaji, ko ne vesta ni kaj ni kako, prav do srca ne smilili, to bi sedajle res šel. Toda plemenito moje srce, vedno pripravljeno pomagati — vsaj poznata moja plemenitost — ves sem ginjen — kje imam robec! (Išče po žepih robca, a mesta robca privleče na dan list papirja ter ga začne ogledavati.)

Ana. Molči in glej, da se že enkrat spraviš.

Janko. Stoj! — Nova ideja!

Berta. Nič več, ni besedice!

Janko. Pa če vaju zagotovim — tiče se tega, da mojega starega veselo iznenadimo.

Ana. Dolgočasiš naju; idi!

Janko. Ana, Berta, dajta si dopovedati, resnost našega položaja prevladaj mladostno objestnost, poslušajta me!

Ana. Ti, Berta, to glasi se res resnóбно.

Berta. Govori torej. Toda zadnja beseda je, ki ti jo dovoliva.

Janko. Dobro, zadovoljen sem, če imam le vselej zadnjo besedo.

Ana. Nič ovinkov, o stvari!

Janko. Dobro. Jaz namreč vem za skrivno željo dobrega mojega papá, ki mu je posebno na srcu. In to željo mu vedve lahko spolnita, seveda le z mojo pomočjo. Ako je vama torej do tega, da strijca razveselita, tedaj mi zaupajta.

Berta. Ti snuješ skrivnosti! Govori jasneje!

Janko. Tega za sedaj žalibog ne morem; a zastavim pa častno svojo besedo, da je temu res tako.

Ana. Kako naj pa željo izpolniva, ki je niti ne poznavá?

Janko. To vse se bode kmalu pokazalo. Prvo vprašanje je le to, ali hočeta?

Berta. Če prevzameš res na svojo častno besedo, kar si ravnokar rekel — gotovo. Kajneda, Ana?

Ana. Sévéda.

Janko. Torej smo jedini. Sedaj pride druga točka. Stvar ima namreč nekatere — no, kako bi dejal? — nekatere neprijetnosti. Izneveriti se moram najljubšemu svojemu načelu.

Ana. In médve?

Janko. Védve morali bi kajpada nekaj malega žrtvovati v denarji.

Berta. Z veseljem, prav radi, če le najina denarnica toliko vzmore?

Ana. Koliko bi pa bilo treba?

Janko. Koliko? — (pogleda na list) no — natanjko štirinajst goldinarjev petdeset novcev.

Berta. Jaz menim, da toliko pač spraviva skupaj.

Ana. Kájpada, le takoj poiščíva. (Začneta stikati po predalih.)

Janko. Zlata vredni deklici, res, — ginljivo je. Štirinajst goldinarjev petdeset novcev! — Skoraj čutim, kakor da bi me hotela vest griziti. Toda — ah kaj! Res je vender. —

Ana. Da, Janko, toliko bo že.

Berta. Tukaj je denar, štirinajst goldinarjev petdeset novcev.

Janko. To sta pa hitro napravili. Pri meni to navadno ne gre tako hitro.

Berta. In sedaj?

Janko. Daj sem! (Šteje.) Tri, šest, devet, dvanajst in dva je štirinajst — štirinajst goldinarjev petdeset novcev — vjema se prav natanjčno. Sedaj hočemo takoj potrebno ukreniti za iznenadenje.

Ana. Sedaj nama boš pač razodel svoje namere?

Janko. Takoj. (Kliče.) Nežika! Né-žika!

Berta. Kaj pa naj ta?

Janko. Pojde nam ravno po opraviilu.

Berta. Je li to tudi v zvezi z iznenadenjem?

Janko. Kajpada! (Nežika vstopi.) A, tu je služkinja. Čujte vi, Nežika, bi li bili tako prijazni ter nam takoj majhen popravek poskrbeli? Pa biti bi moralo takoj.

Nežika. Gotovo, z velikim veseljem, gospod Zagajšček.

Janko. Čujte torej. (Stopi z njo v ozadje, šepče in maha z rokama, izroči jej denar in list papirja.)

Berta. Kaj pač ta dva šepčeta mej seboj! Ali umeješ vse to, Ana?

Ana. Prav nič se mi ne dozdeva.

Janko (Nežiki). Razumela torej?

Nežika. No, da sem!

Janko. In prav hitro, prosim. Vsaj je le par stopinj, takoj tretja hiša od ogra.

Nežika. Vže letim! (Otide.)

Janko. Tako, to je oskrbljeno.

Berta. Kaj?

Janko. Iznenadenje.

Ana. To je lepo. Toda kajne, Janko, sedaj nama pa vender tudi razkriješ svoje namere.

Janko. Potrpite le še par trenutkov; takoj ko pride Nežika nazaj, zvedeli bosta vse.

Ana. Dobro, prav dobro. Ta pot bil si nama vender pravi angelj-rešitelj.

Janko. Ali naposled vender to sprevidiš?

Berta. Kako me veseli, da sva naenkrat rešeni pustega premišljevanja in tuhtanja.

Janko. Upam, da mi tega ne bosta nikdar pozabili.

Berta. Ne, gotovo ne. Sicer si res bahač, pa imaš vender tudi svoje ugodne trenutke.

Janko. Da, ko bi le ljudje hoteli tudi izvrstnosti videti. Povem vama, jaz znam biti prav izborno izvrsten. —

Ana. Ko bi le vže bila Nežika nazaj!

Berta. Ah da, jaz sem tudi kot na žrjavici!

Janko. No, to je radovednost! Toda le pomirita se — vže čujem lahne njene stopinjice na stopnicah. V istini! — No, Nežika?

Nežika. Vse opravljeno. Tu je pobotnica. (Mu jo da.)

Janko. Dobro, lepa hvala. (Nežika odide.) Tako, tu v rokah imam torej darilo. O, dobri papa se kaj tacega gotovo ne bode nadejal.

Ana. Tu v papirji da je iznenadenje?

Janko. V tem papirji. (Berta hoče poseči po papirji.) — Stoj, jaz sam povem vama vse. Védve morda še ne vesta, da je moj papá neznanško reden človek — ali morda pa vže to vesta? Dobro, tem bolje. Tedaj, pri njem je vedno vse kakor na vrvi; dohodke in stroške natanjčno zapisuje, vse se vjema do vinarja natanjčno. Tudi pri meni se dohodki in stroški vjemajo, t. j. ni se mi bati, da bi svojih dohodkov do zadnjega vinarja ne izdal.

Berta. To ti tudi verjameva.

Janko. Zelo prijazno to od vaju. Toda starem to ne zadostuje, on želi, da bi bi bilo več reda v mojih denarstvenih zadevah, posebno pa si je to v glavo utepel, da bi moral jaz tu pa tam svoje račune poplačati. Ali to ni smešno?

Ana. Kako to?

Berta. Meni se to zdi popolnoma prav.

Janko. Ali pomislita vender za božjo voljo! Jaz račune plačevati! Nikdar, principijelno nikdar!

Berta. Čast pripovedovalni tvoji nadarjenosti,

a sedaj nama vender rajši razkrij iznenadenje za strijca!

Janko. Pusti me vsaj, da izgovorim. Ni davno od tega, ko sva se zopet enkrat pogajala zaradi tacih suhoparnih in neprijetnih vprašanj, dejal je stari na konci svojega opominjevanja, da bi ga ne moglo nič bolj razveseliti in iznenaditi, nego ko bi videl kak pobotan račun od mene in tukaj —

Ana. No?

Janko. Ali še vedno ne razumeta? Tu je. Vama na ljubo izneveril sem se najtrdnejšemu svojemu načelu — tu je moj zadnji račun od krojača, po Nežiki dal sem ga ravnokar plačati. Objemita me!

Berta. In za to si porabil najin denar?

Janko. Kajpada. Požrtvovalnost moja je seveda velika, toda česa ne bi storil, da bi vama pomagal. — Sprejmita ga torej neznamen ta listič!

Ana (čita). Istina, krojaški račun. „Gospodu studiosu Janku Zagajščeku napravil nove hlače za ježo, štirinajst goldinarjev petdeset novcev. Ta znesek z zahvalo sprejel. — Friderik Protin, krojač“ —

Janko. O, preljubi papa se bode neznansko veselil. —

Berta. O grdoba ti, ki si naju tako speljal na led!

Ana. To je strahovito!

Janko (čudeč se). Kako to? Ali še nista zadovoljni?

Berta. Glej hitro, da se nama spraviš izpred očíj, ti — ti —

Janko. Čuden svet. Toda oholi nehvaležnosti nasproti je človekoljubje brez orožja! Zaveš, da sem plemenito ravnal, ta me bode tolažila. Adieu! (Otide.)

Ana. O, ta strašni človek! Tako sem se veselila iznenadenja, in sedaj —

Berta. Sedaj sva ob denar in morava od konca začeti premišljevat; jutri vže je rojstni dan!

Konec.

